

 ONDER DE LOEP
Koolstofproject

 NIEUWS VAN HET GEWEST
Beheer van bioafval- en
hulpbronnen centra

 IN ONZE GEMEENTEN
Bezoek aan duurzame
projecten in Jette

MONITOR VAN DE DUURZAME ONTWIKKELING

 Speciale Zero Waste-editie

Monitor van de Duurzame Ontwikkeling

SEMESTRIEL Nr 34

ZOMER 2022

REDACTIE:
Philippe Delvaux, Lisa Thibaut

LAY-OUT:
Deloge-Group

VERTALING:
Annelies Verbiest

COÖRDINATIE EN VERSPREIDING:
Philippe Delvaux, Lisa Thibaut

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Corinne François

INHOUD

ONDER DE LOEP

BEHEER VAN BIOAFVAL: "NIETS GAAT VERLOREN,
ALLES WORDT VERWERKT" 03

ONDER DE LOEP

DOSSIER KOOLSTOFPROJECT 08

IN ONZE GEMEENTEN

DE GEMEENTEN BUNDELEN DE KRACHTEN
IN HET KADER VAN DE KRINGLOOPWINKELS 13

NIEUWS VAN HET GEWEST

LABEL ECODYNAMISCHE ONDERNEMING 17

IN ONZE GEMEENTEN

INSPIREREND BEZOEK AAN
DUURZAME PROJECTEN IN JETTE 19

DEZE PUBLICATIE WERD ONTWORPEN
DANKZIJ DE STEUN VAN LEEFMILIEU
BRUSSEL EN BRULOCALIS, VERENIGING
STEDEN EN GEMEENTEN VAN BRUSSEL

Dit tijdschrift kan gedownload worden op
www.brulocalis.brussels

ADRES :
Aarlenstraat 53/4 - 1040 Brussel

> Interview door Philippe Delvaux, communicatiedienst Brulocalis

BEHEER VAN BIOAFVAL: “NIETS GAAT VERLOREN, ALLES WORDT VERWERKT”

Eind juni keurde de regering na een derde lezing haar besluit betreffende het beheer van biologisch afval goed. Nu het kader vastgelegd is, zullen zowel particulieren als bedrijven en instellingen vanaf 1 mei 2023 hun levensmiddelenafval moeten sorteren en (laten) composteren. We maken alvast kennis met deze nieuwe maatregel om ons afval beter te benutten en verontreinigende afvalverbranding te verminderen, via een interview met Nicolas Scherrier, projectmanager binnen het departement Afval van Leefmilieu Brussel.

Tot nu toe hield de Brusselse wetgeving zich nauwelijks bezig met bioafval: dit is gemeentelijk afval waarvoor de algemene afvalregelgeving van toepassing is. Groenafval moet wel al specifiek gesorteerd worden, maar voor keukenafval en etensresten was er nog geen dergelijke verplichting.

De Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen verplicht de EU-lidstaten echter om de **inzameling en sortering van bioafval verplicht** te maken, vooral voor professionelen ... waaronder dus de gemeenten. Op Europees niveau zou de verplichting op 31 december 2023 van kracht worden.

Maar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft beslist om het voortouw te nemen en vooruit te lopen op deze deadline door de datum van inwerkingtreding van de verplichting op het Brusselse grondgebied te vervroegen naar 1 mei 2023.

Het regeringsbesluit werd op 23 juni goedgekeurd. Het maakt dus de sortering van bioafval verplicht voor iedereen: elke producent van bioafval en elke vestiging die bioafval produceert. Op gemeentelijk niveau denken we uiteraard aan grootkeukens. Het biologisch afval zal er na sortering ter plaatse gecomposteerd moeten worden of opgehaald moeten worden door een erkende organisatie.

En de gemeenten zijn niet alleen verantwoordelijk als instelling, maar de verplichting geldt bij uitbreiding natuurlijk ook voor alle organisaties die van de gemeenten afhangen, zoals gemeentescholen, kinderdagverblijven en OCMW-opvangcentra.

Er zijn een heleboel oplossingen mogelijk, waarbij preventiemaatregelen voor het verminderen

van de afvalproductie zullen worden gecombineerd met maatregelen voor de nuttige toepassing van het afval.

HET ‘AFVAL-BESLUIT’

Gezien de complexiteit van de materie werden alle wettelijke bepalingen voor afvalbeheer in 2017¹ gebundeld in de Brudalex (Brussel - déchets - afval - Lex), die heeft voorzien in zijn eigen ontwikkeling. Op 23 juni heeft de Brusselse regering een nieuw instrument voor de overgang naar een meer circulaire economie goedgekeurd, namelijk de Brudalex 2.0. Dit regeringsbesluit vult het besluit van 2016 aan en voorziet het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van een nieuw wettelijk kader inzake afvalbeheer.

Wat is bioafval precies?

Nicolas Scherrier: “Bioafval bestaat uit biologisch afbreekbaar tuin- en plantsoenafval (plantenafval of PA), levensmiddelenafval (LA) en keukenafval van huishoudens, kantoren, restaurants, de groothandel, eetzaal, cateringfaciliteiten en winkels (keukenafval

1. Toen we dit artikel schreven, was de Brudalex-pagina nog niet aangepast.

TERMINOLOGIE

- **Bioafval:** biologisch afbreekbaar tuin- en plantsoenafval, levensmiddelen- en keukenafval van huishoudens, kantoren, restaurants, de groothandel, eetzalen, cateringfaciliteiten en winkels alsook vergelijkbare afvalstoffen van de levensmiddelenindustrie (definities van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen 2008/98/EG).
- **Levensmiddelenafval (LA):** alle levensmiddelen zoals omschreven in artikel 2 van Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad die afvalstoffen zijn geworden (definities van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen 2008/98/EG). Afval van alle stoffen en producten, verwerkt, gedeeltelijk verwerkt of onverwerkt, die bestemd zijn om door de mens te worden geconsumeerd of waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij door de mens worden geconsumeerd.
- **Plantenafval (PA):** plantenafval afkomstig van het onderhoud van groenzones en tuinen: gras- en bladafval, snoeihout van bomen en struiken, beplantingsresten en takken. De Brusselse actoren kiezen de benaming 'plantenafval' boven 'groenafval' omdat de kleur van het afval er niet toe doet.

en etensresten of KAE) alsook vergelijkbare afvalstoffen van de levensmiddelenindustrie.”

Aangezien de sortering van plantenafval al tien jaar verplicht is, heeft de nieuwe verplichting vooral betrekking op levensmiddelenafval. De gemeenten en instellingen die zich aan de verplichting moeten houden, zullen zich dus moeten uitrusten met specifieke bakken voor de inzameling van het afval.

Er zijn dan verschillende formules mogelijk:

Bij een beperkt afvalvolume en wanneer de compost nadien ook ter plaatse kan worden gebruikt, kan er in het bedrijf zelf een compostsysteem worden geïnstalleerd, naar het voorbeeld van de wijkcompostsystemen. De compost zal van pas komen voor de groenzones in de gemeente. In dat geval zijn er geen ophaalkosten, maar er moeten wel interne middelen, en dan vooral personeel, worden aangewend om de compostering te beheren.

Hoe zullen de gemeenten en OCMW's dit afval beheren?

Nicolas Scherrier : “De gemeenten hebben twee grote mogelijkheden: het afval zelf nuttig toepassen of het beheer ervan uitbesteden.

In het tweede geval moet er een ophaling worden georganiseerd met een erkende instantie. En dat zal kosten meebrengen en een zekere organisatie vergen, want dit soort afval is minder makkelijk te beheren dan plastic doordat het snel afbreekt.

Dan is er ook nog de vraag naar de frequentie van de ophalingen. Er mag namelijk niet te veel tijd tussen zitten, aangezien dergelijk afval vatbaar is voor rotting.

Een andere oplossing is om ter plaatse te composteren.

We kunnen ook het bioafval van meerdere productielocaties, bijvoorbeeld verschillende scholen, kinderdagverblijven of opvangcentra, samenvoegen om de compost nadien lokaal te gebruiken. Er geldt echter een limiet van 25 m³ per composteerterrein.

Anders – en dat is een derde manier om lokaal te composteren – moet er een milieuvergunning worden aangevraagd. Dit type van compostering is bedoeld voor wie veel bioafval produceert en de compost op de markt wil brengen door de compost te verkopen of te doneren. Doneren is dus voorbehouden voor compost die geproduceerd is met een milieuvergunning van Leefmilieu Brussel. Zonder vergunning mag de compost enkel op de eigen vestiging worden gebruikt. Deze beperkingen komen voort uit Europese regels naar aanleiding van de gezondheids crisis door de gekkekoeienziekte. Aangezien de compost in circulatie wordt gebracht, moet het risico op besmetting dus worden vermeden.

Er kunnen nog andere regels van toepassing zijn, zoals een stedenbouwkundige vergunning voor grote compostinstallaties.”

EXPERTS DIE KUNNEN HELPEN

Leefmilieu Brussel laat de gemeenten (en bedrijven) niet aan hun lot over.

Ze kunnen de hulp inroepen van een 'facilitator bioafval voor professionelen' maar ook van een 'facilitator afval en vergunningen' voor de sector van de circulaire economie, bijvoorbeeld wanneer zij een aanvraag van milieuvergunning, erkenning of registratie moeten indienen of een einde van de afvalstatus ('end of waste') moeten aanvragen. Deze tweede facilitator werd ingevoerd omdat er momenteel erg weinig milieuvergunningen afgeleverd zijn voor de compostering van levensmiddelenafval.

In bepaalde gevallen kunnen deze facilitators begeleiding op maat verstrekken.

Waarin verschilt het beheer van dit soort afval van het beheer van andere afvalstoffen?

Nicolas Scherrier : *"In tegenstelling tot plastic, dat nog gesorteerd kan worden in de sorteercentra, is het erg moeilijk om de zaak recht te zetten wanneer levensmiddelenafval gemengd werd met andere soorten afval. Zowel voor het beheer van het bioafval als voor de communicatie met de burgers over hun bioafval is het dan ook belangrijk dat de gemeenten de nadruk leggen op een kwaliteitsvolle sortering bij de bron wanneer de levensmiddelen worden weggegooid. Sensibilisering zal cruciaal zijn. Qua communicatie wordt dat een hele boterham, zowel intern als extern. En de communicatie zal op iedereen gericht moeten zijn: het bestuur van de gemeente, werknemers die aan hun bureau eten, werknemers die in keukens werken, maar ook het schoonmaakpersoneel want zij zullen het gesorteerde afval goed gescheiden moeten houden."*

Moeten de gemeenten bang zijn voor controles?

Nicolas Scherrier : *"Sorteren wordt zeker verplicht vanaf 1 mei 2023, maar we zullen soepel blijven. Na een eerste periode van zes maanden waarin iedereen zich al wat heeft kunnen aanpassen, komt er in principe nog zo'n periode van zes maanden waarin een eventuele controle door Leefmilieu Brussel beperkt zal zijn tot de vaststelling van niet-naleving, zonder dat er daarom een sanctie aan gekoppeld wordt."*

De instellingen zullen kunnen aantonen dat ze in orde zijn met de nieuwe regelgeving door het afvalophalingscontract voor te leggen, of als ze zelf composteren, door een register voor te leggen waarin ze noteren wie opgeleid werd, wie toegang heeft tot de compost, enz."

Gezien de limiet van 25 m³ per composteerterrein stelt zich de vraag hoeveel composteerterreinen er nodig zullen zijn en waar die zich zullen bevinden om het door de burgers gesorteerde afval te kunnen composteren.

Nicolas Scherrier : *"Dat is zeer moeilijk in te schatten. Voor de burgers zijn er momenteel 200 composteerterreinen, en daar komen er elk jaar een tiental bij."*

De grootste uitdaging is om gemotiveerde burgers te vinden. Terreinen vinden is niet zozeer het probleem, want er zijn meer dan genoeg private en institutionele actoren die er ter beschikking stellen."

We kunnen nu ook nog geen uitspraken doen over het aantal bedrijven dat voor een eigen composteerinstallatie met vergunning zal opteren. Maar de projecten die werden ingediend in het kader van de projectoproep Klimaat Actie en het Koolstofproject van Innoviris geven alvast een indicatie. Zo weten we al dat een twintigtal bedrijven zo'n project proberen op te zetten."

Door deze verplichting zal de compostproductie in Brussel flink toenemen. Als het niet mogelijk is om de compost ter plaatse te gebruiken – bijvoorbeeld in gebieden zonder groenzones – en als er meer compost wordt geproduceerd dan nodig, wat gebeurt er dan met het eventuele overschot?

Nicolas Scherrier : *"Dat is zeker een aandachtspunt. Wie geen compost nodig heeft, hoeft zelf niet te composteren maar kan een beroep doen op een afvalophaaldienst. Meestal zullen de ophaalbedrijven op zoek gaan naar sectoren om naar Vlaanderen of Wallonië geen compost te exporteren (want dat is concurrentieel gezien niet houdbaar) maar wel bioafval, dat ter plaatse zal worden gecomposteerd en vervolgens hergebruikt. Dat gezegd zijnde, is dit eerder een ecologische dan"*

Beheer van bioafval in het bedrijfsleven: de facilitator begeleidt u!

een financiële uitdaging aangezien de prijs per ton compost belachelijk laag is.

Het beheer van het bioafval komt natuurlijk wel met een kostprijs, vooral voor de inzameling van het afval of voor de verwerking ervan door de instelling. Anderzijds worden er ook kosten uitgespaard, doordat er minder restafval zal moeten worden opgehaald. En de verwerkingskosten voor restafval liggen gewoonlijk hoger dan voor bioafval.

Maar als we prioriteiten moeten stellen, dan zou de hoogste zijn om geen bioafval te produceren. Aan de hand van enkele voorbeelden heeft

de vereniging Foodwin overigens ingeschat dat een investering van 1 euro in de strijd tegen voedselverspilling een rendement van 2 tot 14 euro oplevert. En vervolgens om het geproduceerde bioafval ter plaatse te verwerken en te hergebruiken, en pas als dat niet mogelijk is, om het te laten ophalen zodat het elders kan worden gecomposteerd.”

Legale basis

- Besluit van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot wijziging van het besluit van 1 december 2016 betreffende het afvalbeheer en aanverwante bepalingen

Opleidingen

Er worden momenteel opleidingen uitgewerkt over de nieuwe verplichting. De opleidingen zullen vanaf oktober 2022 en heel 2023 (en ook daarna) worden gegeven.

Voor de kleinste composteerfaciliteiten zal de opleiding bestaan uit drie modules van telkens drie uur. Voor de grotere composteerinstallaties van bedrijven komen daar nog drie modules bij. Voor de grootschalige composteerterreinen waarvoor een milieuvergunning vereist is ten slotte, komen er nog enkele modules bij in 2023. Tijdens deze opleidingen leren professionelen al het nodige om hun composteerproject goed uit te voeren en om hun verantwoordelijkheid te nemen met betrekking tot het autonome beheer van dergelijk afval.

COMMUNICATIEPAKKET

Om uw doelgroep makkelijker te informeren over het onderwerp, stellen we een communicatiepakket ter beschikking. Dit pakket bestaat met name uit:

- 2 formaten van webbanners (FR en NL) die doorverwijzen naar de website www.recyclebxlpro.be
- een flyer (FR en NL) die u kunt verspreiden of afdrukken (A5-formaat) en ter beschikking stellen van uw doelgroep (u kunt ook afgedrukte voorbeelden aanvragen [via de volgende link](#))
- 2 interviews die u vrij kunt gebruiken via uw communicatiekanalen: met Jean-Marie Savino (expert van het consortium Facilitator Bioafval) en met Sylvain Regout (medewerker van de cel duurzame ontwikkeling van Sint-Pieters-Woluwe, die een beroep heeft gedaan op de diensten van de facilitator)
- korte filmpjes met getuigenissen van de [Slachthuizen van Anderlecht](#) en van het restaurant [Le Roy d'Espagne](#)
- een voorstel van een post om te delen op LinkedIn

[Het communicatiepakket is hier verkrijgbaar.](#)

Brulocalis heeft dit pakket begin juli ook al bezorgd aan de communicatieverantwoordelijken van de gemeenten.

> Interview door Lisa Thibaut, adviseur Duurzame Ontwikkeling bij Brulocalis

DOSSIER KOOLSTOFPROJECT

WAT IS HET KOOLSTOFPROJECT PRECIES?

Het Koolstofproject is een **actie-onderzoeksproject** (Innoviris/Experimental Platforms) dat experimenteert met hercirculariseringstechnieken voor alle plantaardige afvalstromen (bladeren, maaisel, takken en groot hout) die door de Brusselse partnerbesturen worden geproduceerd: Ukkel, Sint-Gillis, Sint-Pieters-Woluwe, Anderlecht en Brussel Mobiliteit. Het doel van het project is om de actoren ertoe te brengen zich de inzameling en verwerking van hun plantaardig afval opnieuw toe te eigenen met het oog op de vergroening van hun praktijken.

Devaststelling (die voortkomt uit het Fosforproject, een zusterproject van het Koolstofproject) is dat groenafval nog voornamelijk wordt **uitgevoerd van de stedelijke ecosystemen** waaruit ze worden verwijderd tijdens de onderhoudswerken van groenzones. Aangezien groenafval wordt beschouwd als afval, wordt het beheer van groenafval doorgaans toevertrouwd aan afvalinzamelingsbedrijven. Hun verwerkings- en valorisatieprocessen bevorderen echter niet de terugkeer van het organisch materiaal naar de omgeving en bodem waaruit het werd gehaald.

Dit werkt enorm verarmend op het **stedelijk ecosysteem** en heeft bovendien een **grote impact op het milieu** (transport van afvalstromen, exportkanalen, ultieme afvalstoffen...). In een natuurlijk of seminatuurlijk ecosysteem wordt het plantaardig materiaal grotendeels weer opgenomen in zijn directe omgeving om bij te dragen aan het evenwicht, de ecologische rijkdom en de goede gezondheid van die omgeving. In een stedelijke omgeving dragen de vele menselijke interventies op de plantengroei (maaien, snoeien...) en het beheer van de stromen plantaardig materiaal die daaruit voortkomen (afvalsector) ertoe bij dat de omgeving verarmt en dat de meeste voordelen van de natuurlijke cycli erg beperkt zijn.

Het Koolstofproject stelt dus voor om de stromen plantaardig materiaal opnieuw te circulariseren en zo de terugkeer van het organisch materiaal naar zijn directe, of in ieder geval lokale, omgeving te bevorderen. Het is de bedoeling dat de medewerkers van groendiensten zich het 'plantaardig afval' opnieuw toe-eigenen als **grondstof** met het oog op een milieuvriendelijkere toepassing die de **lokale omgeving** meer ten goede komt. De nadruk wordt gelegd op het operationele: de

bedoeling is om in verschillende '**living labs**' (de partnerbesturen) te experimenteren met nieuwe praktijken voor het beheer van groenafval dat voortkomt uit het onderhoud van de groenzones.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt analyseert het Koolstofproject enerzijds kwantitatief gezien alle groenafvalstromen en anderzijds kwalitatief gezien de systemen die dit afval beheren. Met het project worden meerdere doelen nagestreefd: **de besturen helpen** met het kiezen en het bepalen van de omvang van hun installaties (bijvoorbeeld voor compostering), de gebruikte **systemen analyseren**, diagnosetools aanreiken voor de beheerders en technische mogelijkheden genereren

Het project wordt concreet uitgevoerd door middel van **concrete experimenten** op het terrein, die op termijn zullen worden geëvalueerd aan de hand van **vijf krijtlijnen**:

Ten eerste **de ruimtelijke structuur**, die betrekking heeft op de omvang (klein/groot), de schaal (lokaal/internationaal) en de complexiteit (eenvoudig/ingewikkeld) van het werkingsgebied van de betrokken afvalstroom. Het doel is om de ruimtelijke structuur te verkleinen. Ten tweede **de intensiteit van de geproduceerde afvalstromen** die betrekking heeft op het grotere of kleinere volume van de geproduceerde afvalhoeveelheden. Het doel is om de intensiteit van de geproduceerde afvalstromen te verlagen. Ten derde **de kwaliteit van de geproduceerde herbruikbare stromen** die verwijst naar de (biologische en fysisch-chemische) kwaliteit van de output aan groenafval, maar ook naar de kwaliteit van de eventueel energie geproduceerd door de output en de natuurlijke toepassing (ontbinding) en als groot hout. Het doel is om de kwaliteit van de geproduceerde stromen te verbeteren. Ten vierde **de autonomie van de actoren ten aanzien van de instrumenten**. Die instrumenten mogen in ruime zin worden opgevat: technieken, infrastructuur en zelfs strategieën. Het doel is om de autonomie van de actoren ten aanzien van de instrumenten te vergroten. Tot slot **de algemene financiële balans** die de balans van de kosten en opbrengsten opmaakt. Het doel is om de kosten te verlagen en de opbrengsten te verhogen.

Daartoe stelt het Koolstofproject een **samenwerkingsmethodologie** voor actie-onderzoek voor die gebaseerd is op een analyse van sociaal-technische systemen en die een iteratieve cyclus van experimenten, evaluaties en opeenvolgende aanpassingen ondersteunt.

Het Koolstofproject beoogt dus een gestuurde overgang op meerdere vlakken tegelijk:

- **Milieu:** vermindering van het geproduceerde afval, vermindering van de verplaatsingen en het transport, valorisatie van de biomassa ten voordele van de lokale ecosystemen, stoppen met het verontreinigen van de bodem/grond met plastic, implementatie van regeneratieve praktijken...
- **Maatschappij:** opwaardering van weinig aantrekkelijke en laaggekwalificeerde functieprofielen, inschakeling van de capaciteiten van 'groene' beroepen in het kader van logica's en voorzieningen voor het circulaire beheer van plantaardig afval en ontwikkeling van nieuwe, specifieke competenties: mesocompostering, verzagen van groot hout, bodemleven, productie van haksel...
- **Economie:** vermindering van de uitgaven (logistiek en verwerking), mogelijke activering van lokale valorisatieactiviteiten en ontwikkeling van netwerken van 'circulaire' actoren.
- **Governance:** oprichting van nieuwe allianties tussen actoren die tot nu toe versnipperd waren (zowel de diensten binnen besturen als tussen de besturen enerzijds en de professionelen en burgers anderzijds) en ontwikkeling van strategische visies (werkwijzen, organisaties, keuze qua voorzieningen en infrastructuur...) op basis van het plantaardig afval.
- **Wetgeving:** creatie van juridische 'zakken' van gemeenschappelijke goederen.

WELKE UITDAGING HOUDT DIT IN VOOR DE GEMEENTEN?

Xavier Guilmin, onderzoeker bij de ULB en coördinator van het Koolstofproject, licht toe welke uitdaging het beheer van dit soort afval inhoudt voor de gemeenten: *"Als beheerders van groene ruimten produceren de gemeenten jaarlijks enorme hoeveelheden plantaardig afval. Naargelang ze eerder afval uitvoeren of eerder circulair werken, zullen hun praktijken een grote impact hebben op de omgevingskwaliteit. Schematisch voorgesteld, verliezen ze enerzijds organisch materiaal door hun afvalstromen toe te vertrouwen aan private afvalinzamelaars, en betalen ze anderzijds voor organisch materiaal wanneer ze teelaarde, compost, meststof of houtsnippers aankopen. Maar eigenlijk hebben ze dit allemaal al, maar gooien ze het nog grotendeels weg. Door het beheer van de groenafvalstromen uit te besteden, beheersen de gemeenten bovendien niet de kosten die gekoppeld zijn aan het afvalbeheer, aangezien*

het afhankelijk is van de kosten die worden gefactureerd door de privébedrijven die hun afval inzamelen."

Voor Sylvain Regout, coördinator van het Koolstofproject in de gemeente Sint-Pieters-Woluwe, is de deelname van de gemeente aan het project opnieuw een stap in de richting van goed groenafvalbeheer: *"Aangezien de lokale valorisatie van groenafval alleen van de uitdagingen in onze algemene beleidsverklaring voor de periode 2019-2024 was, heeft de gemeente gezocht naar oplossingen om de verschillende groenafvalstromen (gras, dode bladeren, haagsnoeisel, boomsnoeisel, enz.) weer op te nemen in haar groenzones. Zo benutten we het haksel van het snoeien van bomen reeds lokaal in de vorm van houtsnippers, experimenteren we met mulching¹, hebben we bloemenweiden aangelegd en maaien we later op het jaar, maar om een verandering van gewoonten en schalen qua beheer van groenafval teweeg te brengen, heeft de gemeente beslist om deel te nemen aan het Koolstofproject."*

Emma Langevin, coördinator voor de gemeente Ukkel, is dezelfde mening toegedaan: *"We zijn ervan overtuigd dat materiaal zoals takresten van het snoeien van onze bomen, grasmaaisel van het maaien van onze grasperken en haagsnoeisel niet meer beschouwd mogen worden als groenafval maar als grondstoffen. Deze grondstoffen brengen namelijk materiaal voort dat we momenteel aankopen, zoals teelaarde, en dat soms van ver moet komen. Volgens de logica van een circulaire economie is het voor ons dan ook een prioriteit om dit materiaal niet meer uit te voeren en zo de kosten te verlagen*

1. Mulching is een maaitechniek waarbij het versnipperde gras na het maaien blijft liggen. De mulchmaaiër versnipperd het hoogste deel van het gras. Dat versnipperde gras wordt uniform op het gazon achtergelaten als bodembedekking (mulch). Deze mulching van het gras gebeurt bijna onopgemerkt, omdat de fijne snippers tussen de grassprietjes vallen, waar ze uiteindelijk ontbinden. Het versnipperde gras zal het gazon dan op natuurlijke wijze bemesten.

Experimentele apparaten		Sint-Pieters-Woluwe	Sint-Gillis	Anderlecht	Ukkel	Brussel-Mobiliteit
	Mulching	DE7. Mulchen van gemeenschappelijke gazons		DE1. Van de gedifferentieerde mulching van groene ruimten	DE1 Mulching van gazons op begraafplaatsen	DE1. Mulching van met bomen omzoomde groene ruimten DE2. van groene ruimten zonder bomen
	Compost	DE1. gemeenschappelijke compost gecentraliseerd Brussel DE2. Brusselse gedecentraliseerde gemeentelijke compost DE8 Gedecentraliseerde hybride gemeenschappelijke compost			DE2. Meso Gemeentelijke Compost	
	Dode bladeren	DE5. Dode bladeren cirkelvormig onder de massieven		DE3. Carbon dozen		
	Versnipperd		DE2. gemeenschappelijk versnipperd materiaal in algemeen belang	DE2. Circulair versnipperen en algemeen belang	DE3. gemeenschappelijk versnipperd materiaal geoptimaliseerd voor het algemeen belang	DE3. Waardering van versnipperd materiaal over een heel seizoen
	Groot hout		DE3. Herwaardering van groot hout		DE4. Herwaardering van groot hout	DE4. Herwaardering van groot hout

en de verontreiniging te verminderen, wat twee doelstellingen zijn van het Koolstofproject.

Bovendien wordt het Brussels Gewest momenteel geconfronteerd met een verarming van de bodem aan organisch materiaal, en het feit dat dit materiaal als gevolg van het onderhoud van groene ruimten wordt uitgevoerd naar privébedrijven draagt hier sterk toe bij. We hebben ons dus ook aangesloten bij het Koolstofproject om opnieuw autonoom te zijn ten aanzien van dit materiaal en om ervoor te zorgen dat het op lokaal grondgebied blijft."

De toe-eigening van de afvalstromen en het afvalbeheer verloopt volgens twee grote pijlers:

- interne valorisatieprocessen ontwikkelen (composteerterrains van middelgrote omvang, technieken voor valorisatie ter plaatse, specifieke inzamelingsvoorzieningen in functie van de groenafvalstromen...). Dat stellen de experimentele initiatieven voor door nieuwe praktijken te implementeren;
- de administratieve instrumenten aanpassen, zoals de lastenboeken die de overname van het groenafval door gespecialiseerde bedrijven of onderaannemers regelen en die de gemeenten de mogelijkheid ontnemen om het afval te benutten en te valoriseren.

Praktisch gezien vormen de partners samen een consortium dat regelmatig samenkomt (1 à 2 keer per week). Het consortium is het platform voor uitwisseling over experimentele initiatieven. Daar worden de methodologische aspecten (kwantificering van de stromen, meetprotocollen...) samen uitgedacht, wordt de agenda van de deliverables beheerd, worden

seminaries en bezoeken georganiseerd om expertise te ontwikkelen in het consortium en binnen de teams op het terrein, bespreken de partners hun ervaringen en de methodologische keuzes voor de analyse van de initiatieven en worden tot slot de administratieve aspecten van het project besproken. Tegelijkertijd werkt elke partner autonoom – of soms in werkgroepen in geval van gemeenschappelijke installaties – voor de implementatie en uitvoering van deze experimentele initiatieven.

De besturen hebben de experimentele initiatieven (zie onderstaande tabel) gekozen in de uitwerkingsfase van het project. Er is een belangrijke diagnosefase doorlopen om met behulp van metabolische kaarten een inventaris op te maken van de systemen voor groenafvalbeheer in de gemeenten. Daarna hebben de gemeenten naar eigen goeddunken voorgesteld om op een welbepaalde afvalstroom te werken naargelang hun behoeften, doelstellingen en capaciteiten. Het gemeenschappelijk punt is uiteraard dat de gekozen stromen een groot circularisatiepotentieel bieden, aangezien ze vandaag nog voornamelijk worden uitgevoerd.

HOEVER STAAN WE ONDERTUSSEN?

De living labs ontwikkelen nu al iets meer dan een jaar hun verschillende initiatieven die oorspronkelijk voorzien waren in het kader van het project. Sommige initiatieven hebben al veel vooruitgang geboekt en hebben hun eerste testen/aanpassingen al achter de rug. Andere vergen meer tijd, vooral de mesocompostprojecten, omdat daar heel wat bij komt kijken qua aankoop van machines en vergunningen (vooral het verkrijgen van

een milieuvergunning), akkoorden voor het gebruik van de composteerterreinen, interne opleidingen...

Xavier Guilmin geeft wat meer uitleg over de onderzoeksaspecten: "We stellen vast dat het volume van de groenafvalstromen erg groot is maar eerder 'onzichtbaar' blijft wanneer ze door privébedrijven worden meegenomen en verwerkt. En ook dat men eigenlijk niet veel weet over de verwerkings- en valorisatiecyclus in de sector van het afvalbeheer. Er is op dat vlak nog veel kadaster- en diagnosewerk te verrichten om een precies beeld te krijgen van het systeem voor groenafvalbeheer in Brussel en daarbuiten, terwijl het nochtans een belangrijke rol vervult in het ecosysteem van de stad doordat het een deel van de plantaardige en organische grondstoffen van de stad beheert.

Concreet hebben bepaalde initiatieven van het Koolstofproject al heel wat vorderingen gemaakt, vooral met betrekking tot de stroom aan 'haksel' van hout en groot hout, waarvoor bijvoorbeeld door de voorwaarden van bepaalde uitbestedingen te wijzigen grote volumes weer konden worden toegeëigend en worden doorgegeven aan lokale actoren die het haksel benutten. Met andere woorden, we hebben de stroom aan plantaardig materiaal geheroriënteerd naar lokale toepassingen, terwijl het voordien 'verdween' in private cycli voor afvalbeheer en -valorisatie. Stromen aan dode bladeren van de openbare weg werden al opgevangen in specifieke installaties en zullen ook gevaloriseerd kunnen worden als compost.

Er wordt momenteel gewerkt aan mesocompostinstallaties, die technisch gezien de meest ingewikkelde installaties zijn om te realiseren (om de hoger vermelde redenen) en die een groot deel van de stromen van de gemeenten zullen valoriseren. Over enkele maanden zouden drie gemeenten hun groenafval geleidelijk aan zelf gaan beheren in plaats van het te laten ophalen en verwerken door bedrijven. Ze zullen dan beschikken over kwaliteitsvolle compost (via een productietechniek die ze goed onder de knie hebben en in redelijke hoeveelheden).

Er wordt steeds vaker geopteerd voor mulching in plaats van klassiek maaien voor parken en terreinen waar dat vroeger amper denkbaar was, zoals op kerkhoven. Behalve deze voordelen voor de bodem doordat het organisch materiaal wordt teruggegeven, vermijdt mulching ook gewoon dat zeer grote stromen aan maaisel naar afvalverwerkingsbedrijven zouden worden gestuurd."

De gemeenten zien op hun beurt al mooie resultaten, net zoals Ukkel: "Op dit moment hebben we onze kwantificering van de stromen aan houtachtig en niet-houtachtig materiaal sterk verbeterd. Voor haksel bijvoorbeeld verhogen we de stroom, die we opnieuw zullen kunnen verdelen, en we voeren minder takken en haagsnoeisels uit. Dit haksel komt ook goed van pas in het kader van ons composteerexperiment om onze maaiselstromen in evenwicht te houden.

Door onze bezoeken en ontmoetingen hebben we ook een duidelijke visie ontwikkeld van het type compostering dat zou worden aangepast aan onze gemeente, en hebben we een geschikt

terrein gevonden voor ons experiment. We zijn momenteel volop bezig met de implementatie.

De kans is ook groot dat de machines door drie gemeenten zullen kunnen worden gedeeld. Voor veel activiteiten zijn bepaalde machines immers maar één keer per week of zelfs nog niet nodig! Vanuit ecologisch en financieel oogpunt vinden we dan ook dat de intergemeentelijke samenwerking moet worden gestimuleerd door een precedent te scheppen om materieel te lenen en te delen.”

Martin Goor, projectverantwoordelijke in de gemeente Sint-Gillis, is eveneens enthousiast over de vooruitgang van het Koolstofproject in zijn bestuur: “Op dit moment verloopt alles zeer goed. Voor de mesocomposteerterreinen krijgen we binnenkort de nodige milieuvergunningen en de installaties zijn klaar om groenafval op te vangen. De eerste houten planken van Sint-Gillis liggen te drogen in onze stock, en de buurtcomposthopen doen het prima en de beplantingen errond beginnen ook te groeien. Het project krijgt concreet vorm en ik kan niet wachten om tegen het najaar van 2022 op kruissnelheid te zitten.”

Nog een succesverhaal komt van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe: “Dankzij de diagnose en het verkennende werk hebben we de omvang van onze installaties en de doelstellingen kunnen bepalen.

Voor het mesocompostproject hebben we de minimale omvang van het terrein, de verwerkingscapaciteit, het nodige materieel voor de werking van zo'n installatie, de rendabiliteit (kosten en baten) en de operationele logistiek kunnen bepalen. Momenteel zitten we in de fase van uitvoering van de installatie met besprekingen omtrent het terrein en het experiment rond het delen van machines met Ukkel en Sint-Gillis.

Voor de gedecentraliseerde compostering konden we op basis van de diagnose de omvang van de composteerinstallaties bepalen in functie van de hoeveelheden groenafval die op de betrokken locaties worden geproduceerd en konden we de meest strategische locaties selecteren. In 2022 zouden er twee composteerlocaties in gebruik worden genomen.

Voor de hybride compostering hebben we de verwerkingslocatie gekozen en de omvang van de installatie bepaald. Qua stroom zal het gaan om organisch levensmiddelenafval van openbare instanties, zoals onze kinderdagverblijven en scholen.

Wat mulching betreft, zijn er momenteel besprekingen aan de gang over enkele testlocaties. Dit houdt een grote praktische

verandering in voor de teams maar ook voor de burgers. We zullen dus machines moeten kiezen die het best afgestemd zijn op de behoeften van de teams en op het gemeentelijk grondgebied. Daarnaast is het van belang om de tuinmannen te betrekken bij het denkproces en goed te communiceren naar de burger toe.

Wat dode bladeren betreft, hebben we in het najaar van 2021 de verontreiniging van dode bladeren op de openbare weg geanalyseerd. We hebben het meest vervuilde staal gecomposteerd om te onderzoeken hoeveel verontreinigende stoffen er tijdens het composteerproces worden afgebroken. In september krijgen we de resultaten van die analyses en zullen we vervolgens kunnen bepalen hoe we de dode bladeren op de openbare weg het best valoriseren.”

Wanneer we polsen naar de uitdagingen bij de uitvoering van het project, reageren de leden van het consortium bijna unaniem met twee grote punten. Ten eerste de ondersteuning en toe-eigening van de nieuwe gewoonten door alle diensten. “Door de dialoog aan te gaan en door concreet aan te tonen dat onze installaties werken, botsen we op alsmaar minder weerstand”, voegt Martin Goor (Sint-Gillis) er nog aan toe. De tweede uitdaging, en niet de minste: tijd! Zo verduidelijkt Emma Langevin (Ukkel): “Het Koolstofproject duurt drie jaar, maar de gemeentelijke administratieve procedures zijn lang, vooral voor de bestelling van de nodige machines voor de experimenten. We zijn bijvoorbeeld nog altijd aan het wachten op de levering van de mulchmaaier voor ons experiment op de Begraafplaats Verrewinkel.” Xavier Guilmin voegt hier nog aan toe: “Het vraagt tijd om een heel administratief en organisatorisch apparaat over te schakelen op nieuwe technieken, denk- en werkwijzen, en dat in alle lagen van het bestuur. Dat is dus zeker een uitdaging voor een project van drie jaar, dat niet alleen als doel heeft om het begin van iets anders op te zetten, maar ook en vooral om nieuwe praktijken stevig te verankeren.

Nog een uitdaging is de grondconcurrentie. De stad heeft tegenwoordig niet veel ruimte meer voor ecologische functies. In het kader van mesocompostprojecten is het bijgevolg niet gemakkelijk om beschikbare terreinen te vinden die geschikt zijn voor dit type compostering. Maar ook daarin schuilen opportuniteiten. Zo hebben enkele gemeenten van het Koolstofproject beslist om composteerterreinen te delen. Deze nieuwe praktijken doen fundamentele vragen rijzen naar de structurering van de stad en de plaats voor dergelijke functies.”

> Interview door Philippe Delvaux, communicatiedienst Brulocalis

DE GEMEENTEN BUNDELEN DE KRACHTEN IN HET KADER VAN DE KRINGLOOPWINKELS

Begin dit jaar hebben de gemeenten met de steun van Leefmilieu Brussel en Brulocalis een werkgroep rond kringloopwinkels opgericht. Céline Rigole, coördinatrice van de werkgroep bij Leefmilieu Brussel, vertelt ons graag wat meer over dit nieuwe instrument voor samenwerking.

Wanneer en hoe werd de WG Kringloopwinkels opgericht en hoe gaat de werkgroep te werk?

Céline Rigole: “Begin 2022 werd op verzoek van de gemeenten een intergemeentelijke coördinatiegroep rond kringloopwinkels en bewarende inzamelingen opgericht. De bedoeling was om een netwerk op te zetten met de verschillende actoren in deze groep. De groep kreeg de naam ‘WG Kringloopwinkels’ maar daar zou beter de term ‘bewarende inzamelingen’ specifiek aan worden toegevoegd, aangezien dit onderwerp ook wordt behandeld en op die manier de reikwijdte groter wordt.

De werkgroep werd opgericht in het kader van de projectoproep Klimaatactie. Gemeenten die in het kader van deze projectoproep bewarende inzamelingen wilden organiseren, hebben toen beslist om zich te verenigen voor de uitwisseling van ervaringen en problemen.

Vijf of zes gemeenten trachten al twee à drie jaar dergelijke inzamelingen te implementeren.

Ze ondervonden dezelfde uitdagingen en problemen en wilden dan ook heel graag hun ervaringen delen: opmaak van bestekken en besprekingen met de gemeentelijke aankoopcentrales opdat deze zouden beslissen om goederen voor hergebruik aan te kopen...”

Wat zijn bewarende inzamelingen precies?

Céline Rigole: “In tegenstelling tot destructieve inzamelingen worden bij bewarende inzamelingen bepaalde afvalsoorten met zorg gerecupereerd om te vermijden dat ze worden aangetast en om ervoor te zorgen dat ze opnieuw op de markt kunnen worden gebracht voor hergebruik. De bedoeling van dergelijke inzamelingen is om via huis-aan-huisinzamelingen of Mobile Recyparks te recupereren wat nog in goede staat is.”

Hoe sluiten de kringloopwinkelpojecten aan op de gewestelijke plannen?

Céline Rigole: “Dit soort van coördinatie past perfect binnen de gewestelijke strategie van het stappenplan voor hergebruik.

Vroeger maakte het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE), dat in 2016 werd goedgekeurd, het mogelijk om de hoofdlijnen met betrekking tot hergebruik vast te leggen, die nadien zijn opgenomen in de gewestelijke beleidsverklaring.

Verder wordt met deze projecten een van de zes sleutelmaatregelen in het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan uitgevoerd, namelijk ‘de professionele afvalinzamelingssystemen diversifiëren en vermenigvuldigen om afvalverbranding te voorkomen en hergebruik en recycling te bevorderen’.”

MEER INFORMATIE OVER HET KLIMAATPLAN

Lees onze [Monitor van de Duurzame Ontwikkeling nr. 32](#).

U vindt de projectoproepen Klimaat Actie terug op www.brulocalis.brussels > een subsidie zoeken:

[Klimaat Actie: Ontwikkeling van een Klimaat Actie Programma – KAP \(2022\)](#)

[Klimaat Actie: Uitvoering van klimaatmaatregelen i.v.m. het KAP \(2022\)](#)

[Klimaat Actie: Bevordering van de uitvoering van het KAP \(2022\)](#)

Bij het uitbrengen van dit nummer was de deadline voor de projecten 2022 echter al verstreken sinds begin juni. Eind dit jaar zouden we moeten weten welke projecten er werden geselecteerd.

Gewestelijke beleidsverklaring (fragment)

Het Gewest moet verdere inspanningen leveren om de nieuwe streefcijfers voor 2035 in verband met de recyclage en de nuttige toepassing van afval te halen. Het gaat om de volgende oplopende percentages: 50% in 2020, 55% in 2025, 60% in 2030 en 65% in 2035.

De Regering wil het nabijheidsnetwerk van Recyparken ontwikkelen om er over het hele gewest tien te hebben. Daarnaast zal de Regering een proefproject voor een "bewarende" inzameling opstarten om de resultaten van de ophaling van grofvuil te verbeteren.

Afgezien van de afvalophalingen door het ANB en de verbintenissen die de Regering aangaat om de mogelijkheden voor het hergebruik van afval uit te

breiden (Recyparken, bewarende inzamelingen, plannen voor een centrum voor de overbrenging van afval, enz.), kunnen ook andere actoren hun steentje bijdragen om zowel de afvalproductie als de recyclage en het hergebruik van afval in Brussel algemeen te verbeteren. Zo zal de Regering ten eerste bedrijven ondersteunen die vernieuwend te werk gaan om afval te recyclen of te hergebruiken, met onder meer nieuwe manieren om plastic en P+ te recyclen. Daarnaast zullen bedrijven en verenigingen die voorwerpen een tweede leven geven (Spullenhulp, Oxfam-Magasins du monde, enz.) verder kunnen rekenen op steun en zal het Gewest in zijn strategie om de Europese doelstellingen te halen rekening houden met het werk dat zij leveren. Ook zal algemeen steun verleend worden aan initiatieven voor reuse by design en voor de recyclage van materialen die kaderen in openbare of private projecten.

Van wanneer dateert de werkgroep en hoe vaak komt de groep samen?

Céline Rigole: "De werkgroep kwam voor de eerste keer samen in januari 2022 en heeft al drie keer samengezeten rond evenveel thema's. Na een kick-offmeeting hebben we eerst de economische modellen van de kringloopwinkels aangekaart. Vervolgens hebben we tijdens een derde vergadering de bewarende inzamelingen via de Mobiele Recyparks onder de loep genomen. Voor het tweede semester staan er nog twee vergaderingen gepland."

Wie woont deze vergaderingen bij?

Céline Rigole: "De groep bestaat uit ambtenaren die belast zijn met netheid of duurzame ontwikkeling, of die belast zijn met infrastructuur wanneer we het over de recyparks hebben.

OCMW-ambtenaren zitten er nog niet bij, hoewel dergelijke projecten wel een maatschappelijke visie omvatten. Door hun erg hoge werklast is het zeer moeilijk om OCMW-medewerkers hierbij te betrekken.

Maar zodra het project rond bewarende inzamelingen uit de startblokken is, betreft de gemeente er doorgaans haar OCMW wel bij."

... Vooral aangezien de sociale pijler zich aan beide uitersten van dit soort project bevindt, namelijk enerzijds bij de begunstigen van de voorwerpen die weer op de markt worden gebracht en anderzijds bij de arbeidsplaatsen die worden gecreëerd in de sectoren voor recuperatie en hergebruik.

Céline Rigole: "Ja, en sommige gemeenten zoals de Stad Brussel en Anderlecht stellen voor of denken erover na om hun OCMW-gebruikers bonnen te geven waarmee ze goederen kunnen kopen in de kringloopwinkel."

We vinden ook een andere groep niet terug waartoe men zich had kunnen richten, namelijk de mandatarissen.

Céline Rigole: "Niet in het kader van deze werkgroep, neen. De bedoeling is om ambtenaren en projectverantwoordelijken te coördineren. Maar als dat nodig is, kunnen de deelnemers terugkoppelen naar hun politieke instanties. De ambtenaren bereiden in het kader van de werkgroep dossiers voor of wisselen ze uit en leggen ze nadien voor aan de mandatarissen. Nog anderen zullen hun mandaat vooraf toegelicht hebben bij hun schepen voordat ze aan de vergaderingen deelnamen."

Wie leidt en beheert de werkgroep?

Céline Rigole: "Brulocalis biedt logistieke ondersteuning waarop Leefmilieu Brussel zich baseert om de vergaderingen te organiseren. Leefmilieu Brussel bereidt de vergaderingen voor en leidt ze in goede banen, soms in samenwerking met Net Brussel."

Heeft de werkgroep specifieke instrumenten ontwikkeld?

Céline Rigole: "In het kader van de projectoproep Klimaatactie werd een Whaller-omgeving gecreëerd. Daar kunnen de

deelnemers het gesprek aangaan met elkaar en hun documenten, zoals lastenboeken, delen. We hebben ook een thematische subgroep Kringloopwinkels opgericht.

Daarnaast heeft Leefmilieu Brussel **technische fiches** opgemaakt, met een lijst van aandachtspunten voor projecten rond hergebruik. Interne samenwerking is namelijk essentieel voor een geslaagd hergebruikproject. We stellen echter vast dat dit momenteel vaak een blokkerende factor is.

We werken ook aan een **starterskit** voor de oprichting van een hergebruikpunt in de Mobiele Recyparks, en aan een **model** voor bewarende inzamelingen.”

Waarop richt de werkgroep zich voor dit jaar?

Céline Rigole: “De groep wil meer thematisch werken, net zoals met de economische modellen. Er zullen dus andere thema’s worden bekeken. Maar het is nog te vroeg om te zeggen wat die thema’s zullen zijn. Ik denk eventueel aan een vergadering rond burgerlijke participatie om een bewarende inzameling op te richten. Het burgeraspect is uiteraard belangrijk

bij dergelijke projecten, want het hangt van de betrokkenheid van de burgers af of deze inzamelingen een succes worden.

Wat het organisatorische aspect betreft, vonden de vergaderingen in het eerste semester uitsluitend online plaats. De meeste deelnemers willen echter fysiek samenkomen om de zaken persoonlijk te kunnen bespreken.”

Vroeger maakte het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE), dat in 2016 werd goedgekeurd, het mogelijk om de hoofdlijnen met betrekking tot hergebruik vast te leggen, die nadien zijn opgenomen in de gewestelijke beleidsverklaring.

FRAGMENT UIT DE MONITOR VAN DE DUURZAME ONTWIKKELING NR. 32

Zoals we in nummer 32 schreven, zijn veel gemeenten bezig met kringloopprojecten in het kader van de projectoproep Klimaatactie.

- Jette/Koekelberg/Ganshoren/Sint-Agatha-Berchem – Studie en start van de implementatie van een kringloopdienst Noordwest

Deze vier gemeenten bundelen hun middelen en stellen voor om een permanente, langdurige dienstverlening te creëren die zich toelegt op hergebruik en zero afval maar ook op sociaal-professionele herinschakeling, burgerbewustzijn en ontmoetingen tussen burgers. Daarbij werken ze samen met lokale actoren (verenigingen, ondernemingen uit bijvoorbeeld de sociale economie, scholen, OCMW’s, enz.).

- Watermaal-Bosvoorde – Participatieve en solidaire kringloopwinkel

Het doel van dit project was om een inclusieve, collaboratieve en participatieve zero-afvalhal op te richten. De activiteiten in deze hal, waaronder de restauratie van meubelen en alledaagse voorwerpen, worden georganiseerd met het oog op opleiding en sociaal-professionele inschakeling. Intussen heeft Recyclerie 1170 op 1 juni 2021 de deuren geopend in de Epiceastraat 67 en in de Vander Elststraat 106 (dezelfde ruimte maar met twee aparte ingangen). U vindt er een winkel met tweedehandsvoorwerpen en -kleding maar ook lokale creaties die gemaakt zijn van gerecycleerd en geherwaardeerd materiaal, en zelfs werkplaatsen waar u alledaagse voorwerpen, kleding en fietsen kunt laten repareren. Bijzondere aandacht wordt besteed aan democratische toegang tot goederen door samen te werken met externe organisaties (OCMW) via cheques voor woninginrichting en/of door het aanbieden van 3 tarieven (sociaal tarief, solidariteitstarief en normaal tarief).

HET BRUSSELS GEWEST GEEFT HERGEBRUIK EEN BOOST

Op 12 mei heeft de Brusselse regering het gewestelijk stappenplan voor preventie en hergebruik van uitrusting en materialen tegen 2025 goedgekeurd. Het stappenplan bevat vijftien prioritaire maatregelen om de hergebruikdoelstelling van vijf kilogram per inwoner per jaar tegen 2025 te halen (momenteel 3,2 kg). Het is een van de maatregelen van het gewestelijke Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan waarmee een steeds circulairder Brussels Gewest wordt beoogd.

Sommige van die maatregelen bevinden zich overigens al in verschillende stadia van uitvoering. Andere moeten nog worden opgestart.

De vijftien maatregelen draaien rond drie hoofdassen:

1. De **toegang tot het aanbod van openbare en private uitrusting en materialen vergemakkelijken**, bijvoorbeeld door partnerschappen met de sociale economie aan te gaan voor toegang tot bepaalde soorten herbruikbare uitrusting; door lokale kringloopwinkels op te richten (via de projectoproep 'Klimaat'), zoals nu al het geval is in Sint-Pieters-Woluwe en Evere in het bijzonder; of door nieuwe aangepaste recyparks te ontwikkelen.

2. Een **openbaar kader dat reparatie- en wederverkoopactiviteiten vergemakkelijkt** opzetten, bijvoorbeeld met een juridisch en fiscaal gunstig kader voor reparatie en tweedehandsgoederen (steun, toekenningsvoorwaarden voor investeringssteun of economische ontwikkelingssteun); het beroep van 'valorist' ontwikkelen; met de opnemings van een module 'Valorist' in beroeps- en technische opleidingen; met een vlottere toegang tot informatie over het reparatieaanbod.
3. Experimenteren met en uitvoeren van **proefprojecten rond hergebruik en voorbereiding voor hergebruik**, bijvoorbeeld door economische actoren warm te maken voor reparatie- en tweedehandsdiensten via BeCircular; of door samenwerking tussen het Agentschap Net Brussel en Leefmilieu Brussel aan te moedigen om het aantal 'bewarende' inzamelingen te verhogen.

Met dit stappenplan wordt een volledige en samengevatte visie op de integratie van het preventie- en hergebruikbeleid in het algemene hulpbronnen- en afvalbeleid voorgesteld.

Het stimuleren van de reparatie- en tweedehandssector is van essentieel belang om producten een tweede leven te geven en zo de milieu-impact van de productie en consumptie van nieuwe producten te verminderen. Momenteel levert de voorbereiding voor hergebruik in Franstalig België per 10.000 ton verwerkt afval 166 banen in ondernemingen van de sociale economie op.

Kent u de infoches van Leefmilieu Brussel al?

Leefmilieu Brussel heeft een infoches opgesteld voor de gemeenten die een hergebruikproject willen opstarten: "Goede praktijken en aanbevelingen voor het opzetten van hergebruikprojecten binnen gemeenten"

LABEL ECODYNAMISCHE ONDERNEMING

Werkt u elke dag aan een lagere milieu-impact? Als Brusselse organisatie kunt u uw milieu-initiatieven laten zien met het Label Ecodynamische Onderneming!

LABEL GEEFT STERREN VOOR MILIEUBEHEER

Het Label Ecodynamische Onderneming belooft en moedigt Brusselse bedrijven, verenigingen en instellingen aan om stappen te ondernemen die de impact van de bedrijfsactiviteit op het leefmilieu verkleinen. Het gaat hier om een officiële en kosteloze erkenning.

Het doel is initiatieven op het vlak van milieubeheer, en met name afvalbeheer en -preventie, circulaire economie, rationeel energiegebruik en mobiliteitsbeheer van medewerkers, te valoriseren. Deze milieuprestaties worden beloond volgens een beloningssysteem met één, twee of drie sterren.

Het Label is gebaseerd op een referentiekader van goede praktijken dat een dubbele functie dient: de kandidaten enerzijds belonen voor hun inspanningen op het vlak van milieubeheer en hen anderzijds inspireren om nog meer te doen. Hebt u op uw vestiging een groene ruimte ingericht? Daar kunt u uw initiatieven ter bevordering van de biodiversiteit laten zien. Organiseert u regelmatig events? Uw goede praktijken op het gebied van catering of de mobiliteit van uw medewerkers worden beslist beloond. Gebruikt u voor de reiniging van uw gebouw enkel natuurlijke producten die biologisch afbreekbaar zijn of die over een milieulabel beschikken? Zo ja, dan verhoogt u uw kansen op sterren. Kies dus zelf de goede praktijken die u in uw organisatie hebt ingevoerd om uw initiatieven te valoriseren en uw score de lucht in te zien schieten.

De eerste stap om het Label Ecodynamische Onderneming te verkrijgen is simpel: de kandidaat-organisatie schrijft zich in op een online platform. Op dit platform kunt u uw dossier op uw gemak invullen en waar nodig in contact treden met het team van het Label Ecodyn.

VOORDELEN

Er kleven heel wat voordelen aan een label voor uw werkplek.

Een label dat in de gewestelijke strategie past

Allereerst kunt u met het label het voorbeeld van de gewestelijke economische transitie volgen! Met de goedkeuring, eind maart 2022, van de nieuwe strategie «Shifting Economy», heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest immers een begin gemaakt met zijn transitie naar een meer duurzame, sociale, lokale en koolstofvrije economie. Wat is nu het streefdoel voor 2030? We willen ons economisch beleid afstemmen op de klimatologische, ecologische en sociale doelstellingen en de subsidies van het Gewest geleidelijk concentreren op bedrijven die op maatschappelijk en/of milieugebied een voorbeeldrol vervullen. Wat dat betreft fungeert het label als toegangspoort en als begeleidend instrument voor het milieubeheer van alle organisaties die ook aan een economische transitie willen beginnen.

Betere beheersing van uw kosten en uw verbruik

Dankzij uw inspanningen voor het milieu kunt u uw verbruik van water, gas en elektriciteit en uw

afvalproductie beperken. Zo bespaart u geld en hulpbronnen, wat in de huidige situatie zeker niet te verwaarlozen is.

Sterker merkimago

Door uw bezorgdheid om het milieu te tonen, onderscheidt u zich van uw concurrenten en wekt uw organisatie de aandacht van uw partners, klanten en zelfs toekomstige werknemers.

Lidmaatschap van een dynamisch netwerk

U deelt ervaringen en legt contacten met andere organisaties tijdens netwerkevents die door Leefmilieu Brussel worden georganiseerd.

Een motiverend, zinvol en samenhangend project voor uw medewerkers

Wilt u uw medewerkers betrekken bij de milieuaanpak van uw bedrijf? Dan moet u rekening houden met hun meningen, hun behoeften en hun dagelijkse werkrelaties. Ook moet u hun werk en uiteenlopende expertise naar waarde schatten en innovaties stimuleren door hen de mogelijkheid te bieden verbeteringen aan te dragen en bestaande initiatieven uit te breiden. Medewerkers hebben steeds meer de behoefte om zin te vinden in hun werk. Ze zullen zich meestal vol motivatie in projecten storten die bij hun eigen waarden aansluiten. Resultaat: een

sterkere teamspirit en het gevoel dat men echt bij het bedrijf hoort.

> Sluit u ook aan!

Bent u er klaar voor om uw initiatieven voor het milieu meer zichtbaarheid te geven? Vraag het label aan!

<https://www.ecodyn.brussels/?lang=nl>

Adres van het online platform: <https://apply.ecodyn.brussels/app/pages/home.html>.

INSPIREREND BEZOEK AAN DUURZAME PROJECTEN IN JETTE

Na een ongewilde pauze als gevolg van de coronacrisis organiseren Leefmilieu Brussel en Brulocalis opnieuw bezoeken in de Brusselse gemeenten om lokale duurzame projecten te ontdekken. Op 18 mei ontving de gemeente Jette een groep ambtenaren van andere gemeenten om hen te laten kennismaken met een aantal duurzame projecten in Jette, gaande van waterbeheer in openbare ruimten en bescherming van de biodiversiteit tot duurzame lokale voeding en hergebruik van afval. Geheel in het teken van duurzaamheid hebben we ons die dag te voet en met de tram verplaatst.

De dag begon met een bezoek aan de **sociale kruidenier CABA Jette**. Manager Alexandre Chaidron vertelde ons meer over het verloop van dit project voor het OCMW-publiek.

De vzw Jetse Voedselhulp – die actoren samenbrengt die in de gemeente actief zijn op het gebied van voedselhulp, namelijk het OCMW, de gemeente, het Rode Kruis, RestoJet en het Centre d'Entraide de Jette – heeft deze sociale kruidenier in 2016 opgericht, zodat Jettenaars met sociaal-economische moeilijkheden tegen lagere prijzen (minstens de helft lager dan de marktprijzen) voedsel konden kopen. De klanten kunnen in alle vrijheid en waardigheid voedingsproducten kiezen naargelang hun eigen behoeften en die van hun gezin. Volledig in lijn met de Good Food-strategie moedigt de kruidenier de consumptie van verse en kwaliteitsvolle producten aan, zijn bepaalde producten in het aanbod afkomstig van lokale en/of bioproducenten en worden onverkochte artikelen van andere winkels gerecupereerd om de rekken te vullen.

De sociale kruidenier is ook een plaats voor sociale cohesie, informatie en sensibilisering rond duurzame voeding. Zo worden er workshops georganiseerd waaraan alle Jettenaars mogen deelnemen.

Het bezoek gaat verder met de ontdekking van de **aanleg van de rotonde Pannenhuis**. Dit project kadert in het Duurzaam Wijkcontract Magritte en koppelt waterbeheer aan de aanleg van een rotonde met groenvoorzieningen in samenwerking met de buurtbewoners om meer inzicht te krijgen in hun behoeften en de realiteit op het terrein.

Enkele meters verderop heeft de Jacques Brel-school een project rond **vogelhuisjes voor gierzwaluwen** op touw gezet om de vogels te

helpen met het bouwen van een nest. In het kader van het Wijkcontract Magritte werd ook de speelplaats van de Jacques Brel-school **onthard** voor een beter regenwaterbeheer en om meer ruimte te laten voor biodiversiteit.

Met de tram trokken we vervolgens naar het microbos dat in december 2021 werd aangelegd op de hoek van de

Serkeynlaan en de Ongenastraat. In samenwerking met de dienst Bepantingen van de gemeente Jette hebben twee gemeentelijke basisscholen toen 900 bomen van 22 verschillende inheemse boomsoorten aangeplant op een oppervlakte van 300 m². De bedoeling van dit project is om de biodiversiteit te vergroten in de gemeente. De

bomen zorgen voor koelte-eilanden en bieden de inwoners een groene ruimte.

Daarna was het tijd voor een lokaal, duurzaam en seizoensgebonden huisgemaakte maaltijd bij Le Rayon Vert, een plaatselijke culturele hotspot waar voor Jettenaars, en Brusselaars in het algemeen, culturele activiteiten worden georganiseerd om de sociale samenhang te versterken en om een gezellige dorps sfeer te creëren.

In de namiddag woonden we een presentatie bij over het project rond de nieuwe kringloopwinkel in het noordwesten van Brussel, dat werd ontwikkeld door de gemeenten Jette, Ganshoren, Koekelberg en Sint-Agatha-Berchem met de steun van Leefmilieu Brussel. Het doel van dit innoverende project is om de buurtbewoners een concreet middel te geven om voorwerpen te hergebruiken.

Daarna mocht de groep een bezoek brengen aan de zaden- en plantenbibliotheek in de twee gemeentelijke bibliotheken. Met dit project wil de gemeente de biodiversiteit in stand helpen houden door de uitwisseling van lokale zaden en planten onder de burgers.

We sloten de dag af met een degustatie van ambachtelijk ijs op de duurzame markt Jette Met, een project van de gemeente Jette in samenwerking met FERM, een platform voor lokale producenten. Sinds 2015 biedt Jette Met lokale en seizoensgebonden producten aan, die rechtstreeks door de producenten worden verkocht. De aanwezige producenten op de markt beschikken allemaal over het COMMILFO-certificaat en verbinden zich ertoe om vijf gemeenschappelijke waarden te respecteren die eigen zijn aan de markt: duurzaam, natuurlijk, authentiek, eerlijk en redelijk.

HONDERDEN SUBSIDIES IN ÉÉN KLIK

GA NAAR DE SUBSIDIERUBRIEK
OP WWW.BRULOCALIS.BRUSSELS

Op de website van Brulocalis vind je onder de unieke subsidierubriek heel wat info over mogelijke financieringsbronnen voor je projecten. Als lid van Brulocalis vind je:

- 📍 **Een overzicht van de subsidies** die meerdere instanties en organisaties verlenen:
 - het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
 - de Franse gemeenschapscommissie (COCOF), de Vlaamse gemeenschapscommissie (VGC) en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie (GGC);
 - de Franse gemeenschap (Fédération Wallonie-Bruxelles) en de Vlaamse gemeenschap;
 - de federale overheid;
 - de Europese Unie;
 - verschillende fondsen en stichtingen, mecenaten...
- 📍 **Praktische infofiches** ter voorbereiding van je aanvraagdossier (toekenningsvoorwaarden, bedrag en uitbetaling, procedure, wettelijke en regelgevende bronnen, praktische informatie).

- 📍 **Zoekfilters** voor een overzicht van de financieringsbronnen per onderwerp.
- 📍 **Een agenda** met de infosessies van de verschillende organisaties en een overzicht van de uiterste indieningstermijnen voor de projectoproepen. Handig om een melding in je agenda te zetten.
- 📍 **De gevolgen van de staatshervormingen** voor de subsidies.
- 📍 **Inspelend op de actualiteit** (vb: coronamaatregelen of Oekraïne).

- 📍 **De toolbox "subsidies"**, uitgewerkt door de werkgroep subsidies, reikt heel wat informatieve tools en beheers- en evaluatietools aan voor een betere financiering van je projecten, en ook een vademecum voor een betere structurering en professionalisering van de subsidiologen in je gemeente.

Abonneer je op onze digitale nieuwsbrief, ons tijdschrift Nieuwsbrief en onze gidsen met nog meer praktische info voor de lokale besturen.

ELEKTRONISCH ... DUS OOK ECOLOGISCH!

Ons engagement voor duurzame ontwikkeling indachtig maar ook om papierverspilling tegen te gaan, verspreiden wij de Monitor van de Duurzame Ontwikkeling per e-mail.

Neem een abonnement!

Hebt u de Monitor van de Duurzame Ontwikkeling niet persoonlijk ontvangen? Wenst u de volgende nummers te ontvangen?

Geen probleem!

Neem een abonnement via de website van de Vereniging.

U kan het formulier invullen op

www.brulocalis.brussels > Publicaties > Monitor van de Duurzame Ontwikkeling.

Download via onze website!

U kan de Monitor van de Duurzame Ontwikkeling tevens gratis downloaden op brulocalis.brussels > Publicaties > Monitor van de Duurzame Ontwikkeling.

Geen e-mailadres?

U hebt geen rechtstreekse toegang tot internet en wil de Monitor van de Duurzame Ontwikkeling toch ontvangen? Bel ons en we zullen samen een oplossing zoeken.

Contact:

Dienst Duurzame Stad

BRULOCALIS - Vereniging Stad en Gemeenten van Brussel (VSGB)

Aarlenstraat 53 bus 4 - 1040 Brussel

Tel: 02/238 51 62 - Fax: 02/280 60 90

E-mail: elodie.dhalluweyn@brulocalis.brussels et lisa.thibaut@brulocalis.brussels